

PRESKRBA MEST

Pred kratkim je bila v Zagrebu skupščina Stalne konference mest, na kateri so med drugim razpravljali o problemih preskrbe mest in večjih naselij. Iz razprave navajamo nekaj karakterističnih problemov in izkušenj posameznih mest pri prizadevanjih, da bi izboljšala preskrbo s sadjem in vrtninami.

Sarajevo: Nerazvita trgovinska mreža

V preskrbi Sarajeva s sadjem in vrtninami prihajajo do izraza tri specifične okolnosti: enostranska potrošnja, nezadostna razvejanost trgovinske mreže in neznamenit delež kmečkega trga.

Analize ljudskega odbora kažejo, da je potrošnja vrtnin v Sarajevu večinoma približno na ravni jugoslovanskega povprečja, zato pa je po strukturi zelo enostranska. Od skupne potrošnje vrtnin odpade na krompir, zelje in čebulo okrog 80 odstotkov. Potrošnja drugih živil prav tako ni enakomerna. Prekomerno se trošita kruh in meso, premalo pa mleko, mlečni izdelki in posebno ribe. Tu gre vsekakor za navade potrošnikov v načinu hranjenja, na katere je treba vplivati, ker ustvarjajo anomalije v cenah, disproporcije v mreži trgovinskih prodajal in sploh otežkočajo pravilnejši razvoj preskrbe.

Nezadostna razvitost ali razvejanost nadrobne trgovinske mreže v Sarajevu je verjetno eden izmed glavnih vzrokov za njeno slabo delo, za pomanjkljivo izbiro, nezadostno preskrbo gospodinstev, včasih pa tudi za visoke cene. Dejstvo, da je danes v Sarajevu dvakrat manj trgovinskih prodajal, kakor jih je bilo pred dvajsetimi leti, kaže, da je njihovo število premajhno. Pred vojno je bilo v Sarajevu 675 prodajalnih živil in 507 prodajalnih drugega blaga, sedaj pa je le 367 živilskih prodajalnih in 145 prodajalnih drugega blaga: skupaj 512 nasproti 1182. Jasno je, da je to rezultat koncentracije v trgovini, odprtja prodajalnih in veliko zmogljivostjo in ukinitve večjega števila prav majhnih obratov, vendar ostaja dejstvo, da je sedanje število premajhno in da otežkoča normalno preskrbo potrošnikov.

Specifičen položaj Sarajeva v preskrbi s sadjem in vrtninami prihaja do izraza tudi v tem, da je mestno prebivalstvo, drugače kakor v večini velikih mest, skoraj popolnoma navezano na preskrbo v nadrobni prodajni mreži socialističnega sektorja. Medtem ko se druga mesta za več kakor 50 odstotkov potreb po sadju in vrtninah oskrbujejo na tako imenovanem kmečkem trgu, ne predstavlja dovoz sadja in vrtnin od individualnih proizvajalcev iz vse države na sarajevski trg niti 10 odstotkov vse potrošnje. Zato je za preskrbo Sarajeva zelo važno, da bi poslovanje trgovinskih podjetij izboljšali. V ta namen bi bilo že veliko storjeno, če bi preskrbovalci mesta koordinirali svoje nakupe, ker se sedaj dogaja, da pripeljejo neke vrste blaga več, kakor ga prebivalstvo lahko konsumira, hkrati pa se čuti pomanjkanje po drugih živilih.

Sicer pa so za Sarajevo kakor za večino drugih mest v nekmetijskih področjih glede preskrbe s sadjem in vrtninami najbolj pereči problemi prevoza, opreme trgovine oziroma skladiščnega prostora in hladilnih naprav. Trgovina ima zelo pičila sredstva za prosto razpolaganje, tako da mora ljudski odbor investirati svoja sred-

stva, če želi rešiti najnujnejše probleme, kakor je nakup prevozne opreme za sarajevsko trgovino.

Zagreb: Trije preskrbovalni rajoni

Ljudski odbor mesta Zagreba je izdelal program za reševanje nekaterih vprašanj v preskrbi s kmetijskimi pridelki. Program določa tri proizvodno preskrbovalna področja. Prvi rajon bi obsegal širše mestno področje za pridelovanje sadja in vrtnin in drugih pridelkov. V drugem preskrbovalnem rajonu (z radijem do 200 km) so že vzpostavljene, ali pa še bodo, tesnejše vezi s proizvajalci, ki bodo dobili ustrezno pomoč pri organiziranju proizvodnje. Tretje področje bi zajelo nekatera izrazito vrtnarska področja v

Beograd: S svojimi sredstvi povečati proizvodnjo

Izhajajoč iz dejstva, da je bistvo problema preskrbe vseh mest pomanjkanje blaga in slabosti opreme v trgovini, se je Beograd lotil investiranja svojih sredstev prav za izboljšanje teh ključnih prvin.

V ta namen so izdelali program za pospeševanje kmetijske proizvodnje na okrajnem področju. Težišče tega programa je na razvoju sadjarstva, vinogradništva in mlekarstva.

Prednost Beograda pred nekaterimi drugimi mesti je v tem, da ima v neposredni bližini veliko kmetijsko posestvo »Pančevački Rit«, katerega obdelovalna površina meri 16 tisoč ha. Sredstva, ki so bila doslej vložena v to posestvo, šele sedaj dajejo rezultate. Posestvo daje 55.000 hl mleka in 1000 vagonov vrtnin na leto, v l. 1957 bo dalo 1500 vagonov vrtnin in 170 vagonov raznih mesnih izdelkov. To kmetijsko posestvo ima sedaj 2000 krav molznice, kmalu pa jih bo imelo 3000 tako, da bo povečalo proizvodnjo mleka na 45.000 hektolitrov. Na posestvu so določili površine za zasaditev plantažnih sadovnjakov in vinogradov. Ljudski odbor finansira dve plantaži po 800 hektarov, od katerih je 450 hektarov že zasajenih.

K spremembi strukture kmetijske proizvodnje okraja, ki je rezultat specializacije v proizvodnji kmetijskih zadržev in

Skoplje: Organizacijsko urejevanje trgovine

Razen ukrepov za povečanje pridelovanja sadja in vrtnin v rajonih, ki oskrbujejo Skoplje, je ljudski odbor razpravljati tudi o problemu organizacijske ureditve oziroma prilagoditve sedanje trgovinske mreže potrebam boljše preskrbe mesta z živilni, predvsem pa s sadjem in vrtninami. V ta namen so izdelali tudi načrt, po katerem bodo trgovinska podjetja, ki nosijo največji del bremena glede preskrbe mesta, razvrščena v tri skupine.

Prvo skupino bi sestavljala podjetja na debelo za medmestni promet. Posamezni

Dalmaciji, Istri in Vojvodini, predvsem za preskrbo z zgodnjim sadjem in vrtninami.

Program določa tudi gradnjo potrebnih zgradb, od katerih bodo nekatere končali že letos. Prav tako pripravljajo tudi tehnično opremo za več prodajal za sadje in vrtnine, mleko, meso in druge pokvarljive izdelke. Tudi to delo mora biti končano letos. Računajo tudi za reorganizacijo trgovine s sadjem in vrtninami na debelo in drobno v skladu z načinom preskrbe in prodaje blaga, na katerega računajo. Reorganizacija je že v teku.

Z istim namenom so izdelali tudi program razvoja proizvodnje sadja, vrtnin in mleka na državnih kmetijskih posestvih in združenih ekonomijah v prvem rajonu, ki bodo dobila tudi določena investicijska sredstva. Razen tega so uredili v Stubičkih Toplicah rastlinjake za poskusno pridelovanje vrtnin in vrtnarskih sadik s termalno toplo vodo. Rastlinjaki bodo dovršeni do septembra, krili pa bodo potrebe pridobivanja vrtnin v prvem proizvodnem rajonu. Poskusno pridelovanje je uspelo.

Da bi rešili problem vodilnega kadra praktikov v vrtnarstvu, so organizirali na kmetijskem posestvu »Zitnjak« vrtnarsko šolo s približno 20 obiskovalci.

kmetijskih posestev, so veliko prispevale obsežne investicije v kmetijstvo. Lani je bilo v kmetijstvo Beograda vloženih 1,1 milijarde dinarjev. Da bi pospešili ekonomsko združevanje področja, so vložili lani 180, letos pa 109 milijonov din za ureditev vaških poti.

Ker neposredna okolica Beograda vendarle ne more zagotoviti preskrbe mesta s sadjem in vrtninami, so vzpostavili gospodarsko sodelovanje z okraji v okolici. Tako so doslej izračunali za področje devetih bližnjih okrajev optimalni plasma tržnih presežkov in izdelali skupni program za pospeševanje živinoreje. Izdelujejo tudi skupni program za pridelovanje sadja in vrtnin.

Beogradska trgovinska mreža občuti največje pomanjkanje skladiščnega in prodajnega prostora. Skladišča omogočajo rezerve samo za dvajset dni, število prodajal pa je tri in pol krat manjše kakor pred vojno, tako da odpade na eno prodajalno sadja in vrtnin 870 prebivalcev, na eno mesnico pa 2108 prebivalcev. Te pomanjkljivosti odpravljajo z odpiranjem čedalje večjega števila »non-stop« prodajalnih, z graditvijo hladilnice z zmogljivostjo 500 vagonov in z obvezno graditvijo poslovnih prostorov v novogradnjah.

Vsi ti ukrepi ne morejo dati takoj rezultatov, kažejo pa, kako se je Beograd usmeril, da bi izboljšal preskrbo mesta.

obseg dela teh podjetij bo zožen, tako da bo pravzaprav takih podjetij več. Tako bodo zagotovili potrebno prožnost in gibkost poslovanja, ki sta nujni pri tako občutljivih živilih, kakor so sadje in vrtnine. Organizacijsko močnejša podjetja in tehnično boljše opremljena se bodo ukvarjala tudi z izvozom. Tako organizirane komercialne organizacije na debelo lahko dosežejo večjo operativnost in lahko bolj oprežno spremljajo promet tudi glede zajetja tržnih presežkov in glede njihove prodaje. (Konec na 9. strani)

Strokovno usposabljanje kadrov v Sloveniji

Zavod za proučevanje delovne organizacije in varnosti pri delu LR Slovenije je izdelal načrt programa strokovnega izobraževanja, ki naj zajame vse v Sloveniji zaposlene delavce in uslužbence. Ta program sistematičnega in strokovnega izobraževanja kadrov v gospodarstvu naj bi bil izveden v 10 letih.

Program strokovnega izobraževanja obsega predvsem šolanje tako imenovanih trenerjev, ki bodo vodili v vseh podjetjih seminarje za vodilno osebje (od preddejavca navzgor). Na teh seminarjih bodo razpravljali o metodah učinkovitega in hitrega učenja delavcev in nižjega vodilnega osebja, o planiranju njihovega strokovnega izobraževanja, o metodah reševanja problemov v praksi, o racionalizaciji dela, o metodah vodenja ljudi, o vodenju sestankov in podobno. Šolanje teh trenerjev bo trajalo dve leti, tako da bodo trenerji v tem času končali 6 do 8 tedenških ali štirinajstdnevni seminarjev, medtem ko bodo ostali čas izkoristili za vodenje seminarjev za vodilno osebje v podjetjih pod nadzorstvom zavoda.

Pri večjih podjetjih bodo določena za take trenerje posebna delovna mesta. Manjša podjetja bi prevzeli trenerji s sedežem na okraju, ki bi bili zadolženi za instruktazo več manjših podjetij. Zavod računa, da bo en trener potreben za približno 150 vodilnih oseb ali za 1500 zaposlenih.

Zavod je doslej organiziral več takih seminarjev, v Sloveniji pa že dela okrog 40 profesionalnih trenerjev. Njihovih seminarjev se je do danes udeležilo že več soč vodilnega osebja največjih in najnaprednejših slovenskih podjetij.

Za višje vodilne kadre, to je za direktorje in člane kolegijev, organizira zavod po programu posebne informativne semi-

narje, ki se nadaljujejo z oblikovalnimi seminarji. Ti seminarji nudijo udeležencem moderno učinkovito tehniko vodenja, planiranja, organiziranja, kontroliranja, psiholoških prijemov in podobno, kar je vodilnim ljudem v podjetju nujno potrebno pri njihovem vsakdanjem delu. Po podatkih ankete med udeleženci seminarjev v podjetjih jim je to znanje najbolj primanjkovalo. Take seminarje je doslej obiskovalo približno 200 direktorjev in drugih gospodarskih voditeljev iz Slovenije.

Zavod organizira tudi posebne seminarje (spet dva tipa) za specialiste v podjetjih, katerih izpopolnjevanje je bilo doslej najbolj zanemarjeno. To so predvsem seminarji za personalno službo, za analitično ocenjevanje dela, za normirce, za organizacijo podjetja, za zaščitno tehniko

in podobno. Tudi te seminarje je obiskovalo večje število oseb. Informativne seminarje personalne službe je doslej končalo okrog 120 oseb.

Te metode so prinesle prve uspehe v podjetjih, ki so poslala svoje vodilne ljudi v te seminarje. Uspehi se kažejo pri večji produktivnosti, boljši organizaciji, boljšem medsebojnem razumevanju članov kolektiva in podobno. Tako prizadevanje zavoda za izobrazbo delavcev je zbudilo v slovenskih podjetjih zelo veliko zanimanje. Če k temu dodamo še prizadevanja ljudskih univerz Slovenije, da bi sistematično nudila gospodarsko in družbeno politično izobrazbo vsem članom delavskih svetov, in poudarimo podporo, ki jo akciji izobraževanja nudijo sindikati, državni sekretariat za delo in druge ustanove, lahko ugotovimo, da gre za aktivnost, ki lahko postane ena izmed osnovnih prvin boja za produktivnost.

Mitja Kamušič

Delo centra za produktivnost v Zagrebu

Zaradi specifičnosti nalog in načina dela se Center za produktivnost* v Zagrebu (CPZ) razlikuje od drugih naših institucij, ki se ukvarjajo z delovno storilnostjo. V sodelovanju s strokovnjaki iz tovarn organizira ta center delo na določenem področju, razen tega pa izobražuje strokovne kadre v podjetjih, da bi bili sposobni osvojiti in uporabljati sodobna načela in metode delovne organizacije. Zato ima CPZ največ dela v industrijskih podjetjih in za njihove potrebe.

Delo CPZ v industrijskih podjetjih je navadno sestavljeno iz analiziranja stanja, uvajanja nove organizacije in usposabljanja kadrov za opravljanje poslov, ki so določena z novo organizacijo. V podjetjih

si prizadevajo doseči, da bi osebje podjetja samostojno reševalo probleme, medtem ko mu sodelavci CPZ dajo nasvete in navodila. Tako se osebje tovarne usposablja za nadaljnje samostojno delo in reševanje podobnih problemov, ki se lahko pojavijo.

Lani je CPZ organiziral v več industrijskih podjetjih novo delovno organizacijo. V nekaterih podjetjih je organiziral pripravo dela, kontrolo kakovosti, analiziral je sedanjo in sestavil shemo nove organizacije. Razen tega je svetoval velikemu številu podjetij glede študiranja dela, normiranja, planiranja, organizacije tehničnega sektorja itd.

Delo CPZ na področju strokovnega izpopolnjevanja kadrov podjetij je bilo prav tako uspešno in raznovrstno. Tako je organiziral lani več seminarjev, ki se jih je udeležilo skoraj 900 slušateljev. To so bili predvsem strokovnjaki, ki že opravljajo, ali pa bodo v kratkem opravljali delo, o katerem so se v seminarju učili. Smoter seminarja je bil, da se obiskovalci toliko naučijo, obvladajo in izpopolnijo neko metodo ali tehniko, da jo lahko samostojno uporabljajo v svojem podjetju. Razen tega je bilo tudi več seminarjev, v katerih so se udeleženci seznanili z novimi izkušnjami na področju organizacije industrijskih podjetij in z novimi metodami, ki bi jih bilo mogoče pri nas uporabljati.

CPZ je razen tega vzpostavil stike z 18 evropskimi centri za produktivnost, 27 raznimi evropskimi institucijami, ki se ukvarjajo z določenimi področji delovne organizacije in produktivnosti, in z 19 evropskimi, azijskimi in ameriški nacionalnimi komiteji. Od teh institucij dobiva CPZ razne edicije, strokovne filme, strokovno literaturo in drugo. Tako dobiva od evropske organizacije za produktivnost podatke o najnovejših tehničnih dosežkih, ki so objavljeni v mesečniku Izbor tehničnih novosti.

D. P.

PRESKRBA MEST

(Nadaljevanje z 8. strani)

Drugo skupino naj bi sestavljala »kvantitativna« podjetja. To bi bila majhna trgovinska podjetja na debelo, ki bi oskrbovala velike potrošnike v mestu, kakor so bolnišnice, internati, restavracije in drugi objekti družbene prehrane itd. Ta podjetja bi oskrbovala tudi samostojne obrate. Imela bi torej popolnoma krajevni značaj, njihova organizacija bi bila majhna in bi zaposlovala le nekaj oseb.

Tretjo skupino bi sestavljali samostojni trgovinski obrati in obrati s samostojnim pavšalnim obračunom. Mrežo teh obratov bi znatno povečali tako, da bi samostojne trgovinske zadruga odprli na najprometnejših krajih mesta, na vseh drugih krajih pa obrate s samostojnim pavšalnim obračunom.

Prednost tako organizirane trgovine na drobno bi bila v prožnejšem prilagojevanju trgovine razmeram na trgu, ker bi obrati samostojno določali prodajne cene in samostojno nakupovali potrebno blago. Kakovost poslovanja bi se izboljšala, ker bi imela trgovinska mreža iniciativo.

Titograd: Kadri in prevoz

Omejene možnosti prevoza oziroma premajhna zmogljivost prekladanja blaga na

Alipašinem Mostu in navezanost Črne gore predvsem na cestni promet otežkočajo pravočasno in redno preskrbo Titograda s sadjem in vrtninami. Prevozne težave pridejo najbolj do izraza v tem, da je dovoz blaga počasen. Posledica tega je povečano angažiranje obratnih sredstev in povečano kaliranje in so zato tudi prodajne cene znatno višje. Zaradi slabih prevoznih razmer se pojavlja nakupljeno blago v prodajalnah Titograda tudi po 20 do 30 dni po plačilu faktur.

Če izznamemo splošne probleme preskrbe ali trgovinske mreže, ki so bolj ali manj značilni tudi za druga mesta, kakor so pomanjkanje prodajnega in skladišnega prostora, prevoznih sredstev, tehnične opreme in finančnih sredstev za morebitne investicije, so v Titogradu poseben problem trgovine kadri. V trgovinski mreži Titograda ima 40 odstotkov zaposlenih osnovno, 10 odstotkov srednjo, 1 odstotek pa višjo šolsko izobrazbo. Drugi, torej skoraj 50 odstotkov, sploh nimajo šolskih kvalifikacij.

Ti podatki govorijo, da je problem kadrov v trgovini Titograda ena izmed osnovnih prvin, ki jo je treba spremeniti zaradi boljše organizacije in preskrbe mesta.